

Kolegij: ROLP

Statistička terminologija I. - raspodjela i prikaz podataka

2017.

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci Katedra za medicinsku informatiku

Neki temeljni statistički postupci u znanstvenom istraživanju

- odabir uzorka
- prikupljanje podataka
 - određivanje mjerne ljestvice
- obrada podataka
 - raspodjela podataka
 - opis podataka (prikazi, ...)

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci Katedra za medicinsku informatiku

VRSTE PODATAKA (mjerne ljestvice)

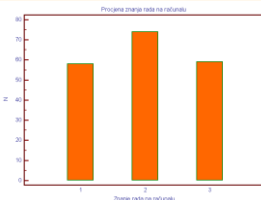
KVANTITATIVNI (BROJČANI)	
OMJERNA BMI Krvni tlak Razina glukoze u krvi	INTERVALNA Broj djece Broj napadaja tjedno Dob (god)
KVALITATIVNI (SKUPNI, KATEGORIČKI)	
ORDINALNA Stupanj karcinoma Bolje, jednako, lošije Ne slažem se, neopredijeljen/a, slažem se (Likertova ljestvica (stavovi))	NOMINALNA Spol Pozitivan i negativan nalaz Krvna grupa Pripadnost rasi

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci Katedra za medicinsku informatiku

Kvalitativni podatci - nominalna ljestvica

- frekvencije i relativne frekvencije - $N(\%)$
- grafički prikaz - stupčasti grafikoni

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci Katedra za medicinsku informatiku

Kvalitativni podatci - ordinalna ljestvica

- sve kao kod nominalne ljestvice ali i mjere središnjice i raspršenja - medijan, mod

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci Katedra za medicinsku informatiku

Medcalc - kategorijski podatci

The screenshot shows the MedCalc interface with the 'Frequency table & Chi-s...' dialog box open. The dialog box has fields for 'Codes X:' and 'Codes Y:', and a 'Subst:' field. Below the dialog box, the 'Frequency table & Chi-square test' window displays the following data:

Code X	spol	
1	75	61.9%
2	114	93.1%
Total	189	100.0%

Below the table, the Chi-square test results are shown:

Chi-square	5.990
DF	1
Significance level	P = 0.0144

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci Katedra za medicinsku informatiku

Kada se ispituje vrsta raspodjele?

... SAMO kada podaci vaših istraživanja pripadaju
INTERVALNOJ ili
OMJERNOJ mjerne ljestvici

- kontinuirani broječni podatci:
vrijednosti hemoglobina, broj
leukocita u krvi, tjelesna težina,
stav prema radu...

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci Katedra za medicinsku informatiku

Zašto je važno znati kakva je raspodjela podataka?

- za odabir mjere središnjice i mjere varijabilnosti
- za odabir statističkog testa
- u slikovnom prikazu daje jasan uvid u podatke

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci Katedra za medicinsku informatiku

Mjere središnjice i odstupanja

Najčešće se upotrebljavaju:

- aritmetička sredina i standardna devijacija (normalna raspodjela, velik uzorak)
- medijan i raspon (percentili, interkvartili)
- interval pouzdanosti (aritmetičku sredina, medijan)

Rjeđe se upotrebljavaju:

- varijanca, raspon, standardna pogreška, mod

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci Katedra za medicinsku informatiku

Mjere središnjice

Prikazuju prosječnu vrijednost neke skupine rezultata

- Aritmetička sredina
- Medijan (središnja vrijednost)
- Mod (najčešća vrijednost)

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci Katedra za medicinsku informatiku

Aritmetička sredina (M, \bar{X})

- srednja ili prosječna vrijednost

$$\bar{X} = \frac{X_1 + X_2 + X_3 + \dots + X_N}{N}$$

- Prosječna visina studenata
- Srednja ocjena svih ispitanika na testu znanja

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci Katedra za medicinsku informatiku

Izračunavanje aritmetičke sredine

1	2	3	4	5
7	8	7	5	8

$$\bar{X} = \frac{5+7+7+8+8}{5} = \frac{35}{5} = 7$$

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci Katedra za medicinsku informatiku

Medijan (C)

- centralna vrijednost
- vrijednost koja se u nizu rezultata poredanih po rastućem iznosu nalazi točno u sredini

1	2	3	...	26	...	49	50	51
10	18	20	...	52	...	80	81	90

- Raspodjela ispitanika prema životnoj dobi

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci Katedra za medicinsku informatiku

Mod (D)

- najčešća vrijednost u nizu rezultata poredanih po rastućem iznosu

5	5	6	6	6	6	7	8	8	9	9

- Vrijeme provedeno u bolnici

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci Katedra za medicinsku informatiku

Mjere raspršenja

...iskazuju odstupanja rezultata oko neke od mjera središnjice

- standardna devijacija
- raspon
- kvartili, percentili

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci Katedra za medicinsku informatiku

Standardna devijacija (SD)

- vrijednost prosječnog odstupanja od aritmetičke sredine

$$SD = \sqrt{\frac{\sum (X - \bar{X})^2}{N - 1}}$$

- prikaz rezultata mjerenja ($\bar{x} \pm 1 SD$)
- 95% granice pouzdanosti ($\bar{x} \pm 1,96 SD$)
- varijanca = SD^2

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci Katedra za medicinsku informatiku

Raspon (R)

- površna mjera raspršenja (varijabilnosti)
- razlika između najveće i najmanje vrijednosti rezultata

$$R = X_{\text{najveći}} - X_{\text{najmanji}}$$

1	2	3	...	26	...	49	50	51
10	18	20	...	52	...	80	81	89

- Raspon životne dobi od 10-89; R=79

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci Katedra za medicinsku informatiku

Kvartil

1	2	5	...	26	...	47	50	51
10	18	34	...	52	...	71	81	89
Min	1. kvartil	2. kvartil medijan	3. kvartil	max				

- Kvartil je rezultat koji se nalazi točno na četvrtini raspona
- Interkvartilni raspon (IR)
 - Raspon 25 i 75 percentila (1 i 3 kvartila)
 - Razlika vrijednosti 3. i 1. kvartila

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci Katedra za medicinsku informatiku

Percentil

- vrijednost odstupanja od medijana
- određena mjestom gdje se nalazi u nizu rezultata

1	2	...	5	...	26	...	47	...	50	51
10	18	...	34	...	52	...	71	...	81	89

10. percentila

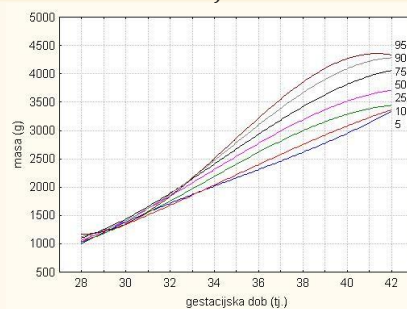
90. percentila

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci Katedra za medicinsku informatiku

Percentilna krivulja

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci Katedra za medicinsku informatiku

Vrsta raspodjele određuje odabir mjere središnjice i mjere raspršenja

Normalna raspodjela: M i SD

Srednja vrijednost membranskog biopotencijala iznosila je $(70 \pm 3,5)$ mV.

Odstupajuća raspodjela: medijan i percentil

Prosječna životna dob ispitanika iznosila je 52 (34 - 71) godine.

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci Katedra za medicinsku informatiku

Prikaz rezultata deskriptivne statistike u programu *MedCalc*

Variable: Dob	
Sample size	312
Lowest value	33,0000
Highest value	83,0000
Arithmetic mean	49,2219
95% CI for the mean	46,0737 to 50,3351
Median	53,0000
95% CI for the median	51,2518 to 56,0000
Variance	364,9977
Standard deviation	19,1349
Relative standard deviation	0,3864 (38,64%)
Standard error of the mean	1,0816
Coefficient of Skewness	-0,6084 (P<0,0001)
Coefficient of Kurtosis	-0,9308 (P=0,1169)
Kolmogorov-Smirnov test for Normal distribution	reject Normality (P<0,001)
Percentiles	
2,5	13,0000
5	14,0000
10	15,0000
25	36,0000
50	53,0000
75	78,0000
90	79,0000
95	71,8000
97,5	74,7000
95% Confidence Interval	
2,5	11,3530 to 14,0000
5	13,0000 to 15,0000
10	14,0000 to 17,0000
25	27,0000 to 41,0000
50	60,8890 to 65,0000
75	68,0000 to 71,0000
90	70,0000 to 74,0673
95	71,8878 to 78,2922

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci Katedra za medicinsku informatiku

Krivulja normalne raspodjele ili Gaussova krivulja

- simetrična u odnosu na aritmetičku sredinu
- zvonolika
- oblika koji ovisi o aritmetičkoj sredini i standardnoj devijaciji

Svojstva normalne raspodjele:

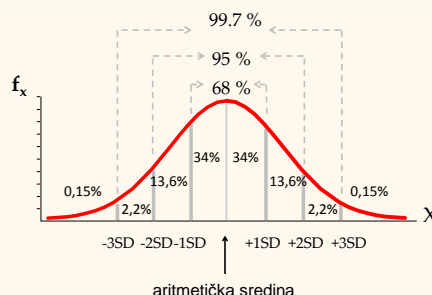
- $(x \pm 1 \text{ SD}) \rightarrow 68,26\%$
- $(x \pm 2 \text{ SD}) \rightarrow 95,44\%$
- $(x \pm 3 \text{ SD}) \rightarrow 99,73\%$

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci Katedra za medicinsku informatiku

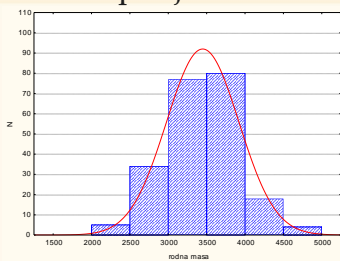
Normalna raspodjela

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci Katedra za medicinsku informatiku

Normalna raspodjela

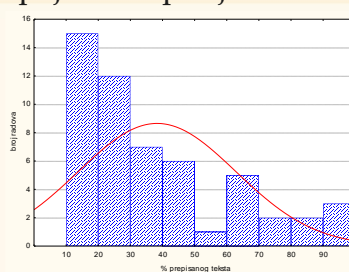
- podaci se opisuju s pomoću aritmetičke sredine i standardne devijacije

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci Katedra za medicinsku informatiku

Odstupajuća raspodjela

- podaci se opisuju s pomoću medijana i percentila (kvartila, raspona)

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci Katedra za medicinsku informatiku

Kako ispitati normalnost raspodjele?

- Kolmogorov-Smirnovljev test

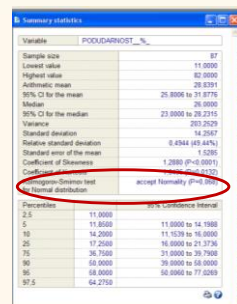
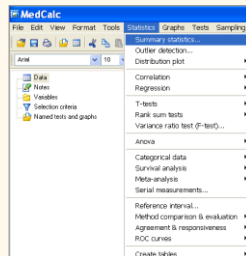
- $P \geq 0,05$ empirijska raspodjela je normalna
- $P < 0,05$ empirijska raspodjela **značajno odstupa od normalne raspodjele**

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci Katedra za medicinsku informatiku

Testiranje normalnosti raspodjele

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci Katedra za medicinsku informatiku

Vrsta raspodjele određuje odabir statističkog testa

	podatci	broj skupina	test
Normalna raspodjela	Nezavisni	2	t-test
	Zavisni		parni t-test
Odstupajuća raspodjela	Nezavisni	2	Mann-Whitney
	Zavisni		Wilcoxon

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci Katedra za medicinsku informatiku

Koji prikaz podataka odabrati?

Ovisi o

- podacima
- populaciji kojoj se prezentiraju
- našem znanju i vještinama

Najčešće se koriste

- tablice
- slike (grafikoni)

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci Katedra za medicinsku informatiku

Tablični prikaz podataka

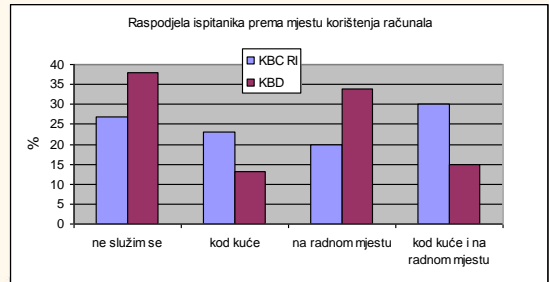
RB	skupina	dob	spol	...
1	kontrola	56	M	...
...	...	...	...	...
1	ispitanici	45	Ž	...
...	...	...	...	...

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci Katedra za medicinsku informatiku

Vertikalni stupčasti grafikon (2 skupine)

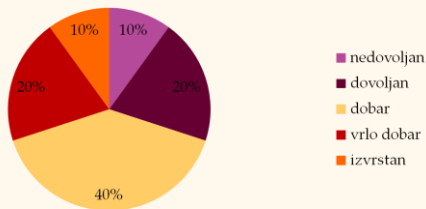

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci Katedra za medicinsku informatiku

Kružni dijagram

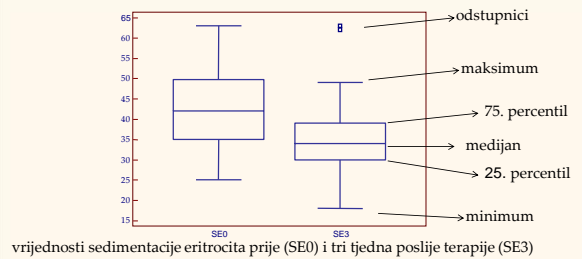
Raspodjela ocjena iz medicinske informatike

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci Katedra za medicinsku informatiku

Grafikon okvira s ručicama

vrijednosti sedimentacije eritrocita prije (SE0) i tri tjedna poslije terapije (SE3)

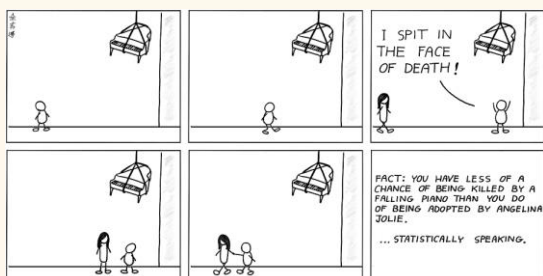
	Medijan	Minimum	Maximum	25. - 75. perc.
SE0	42	25	63	35 - 50
SE3	34	18	63	30 - 63

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci Katedra za medicinsku informatiku

I na kraju ...

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci Katedra za medicinsku informatiku

